List 31. **NOVICE** Tečaj XXIX.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrtleta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gold. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr.

V Ljubljani v sredo 2. avgusta 1871.

Obseg: Letošnja delitev premij za konje na Kranjskem. — Glasi o sviloreji. — Učitelji, šolski možje, šolski prijatelji! — Govor dr. Coste pri shodu avstrijskih domoljubov na Dunaji. — Pregina, mitično bitje starih Slovencev. — Bivša parižka komuna in socijalizem. — Književnost: Vseslovanska knjižica. Časovi. Dubrovnik. — Ljubav do doma. — Dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Letošnja delitev premij za konje na Kranjskem.

C. k. deželna vlada ravno zdaj razpošilja oznanilo, kje, kdaj in kako se bodo letos na Kranjskem delile premije in svetinje za kobile in žebeta, potem premije za take žebce, ki jih gospodarji morajo držati za pleme.

Te premije se bodo delile v Postojni 11. dan septembra (kimovca) predpoldne ob 9. uri, — v Mokronogu 18. septembra predpoldne ob 9. uri, — v Kranji 25. septembra predpoldne ob 9. uri.

Kar se tiče kobil z žebetom in 3- in 4letnih ubrejenih kobil (žebic), se bodo premije delile v vsakem teh treh krajev, in sicer za kobile z žebetom povsod ena premija z 10 cekini, 2 premije po 7 cekinov, 2 pa po 5 cekinov, — za 3- in 4letne žebice pa povsod 1 premija z 9 cekini, 2 po 7, in 2 po 4 cekine. Vrh tega dobí vsak tudi še svetinjo.

Za premijo se morejo potegniti gospodarji, ki imajo kobilo z žebetom od četrtega leta naprej, dokler so zdrave in krepke in na sebi imajo lastnosti dobre izreje in storijo lepo žebe. Lastnik mora po brejilnem listu dokazati, od kterega cesarskega ali pa privatnega (domačega) žebca se je žebe spočelo, tako tudi mora dokazati po spričalu od župana, da je kobila že njegova bila, predno je žebe storila. To, da je kobila z žebetom v poprejšnjih letih premijo dobila, jej ne jemlje pravice, še pozneje prositi za premijo; tako tudi ne veljá pri delitvi premij nobena omejitev v starosti, vendar pa imajo mlajše kobile z žebetom prednost pred drugimi pri enakih lastnostih. Kobilam, ktere so ubrejene od privatnih žebcev, ki nimajo licencije za spuščanje, se ne smejo deliti premije.

Žebicam, to je, triletnim al popolnoma štiriletnim kobilam, se smejo le tedaj premije deliti, če so ubrejene, ter se to dokaže s postavnim brejilnim listom. —

Kar se pa tiče mladih žebcev (žebet), se jim bodo premije delile samo v Kranji, in sicer ena premija s 7 cekini, ena s 6, tri pa po 4 cekine.

Za premijo so pripravna lepa 1- in 2letna žbeta pincgavskega (težkega) plemena, če so dobro izrejena in če obetajo po životu in postavi, da bodo dobra za pleme. Vendar pa imajo posestniki takih žebet le tedaj pravico do premije, če dokažejo po spričalu županovem, da so žebe sami izredili; tudi se mora po brejilnem listu dokazati pleme (rod) žebeta. Kupljena žebeta nimajo pravice do premij.

Kar se tiče privatnih (domačih) žebcev plemenskih, se bode tudi samo v Kranji za gorensko stran ena premija dala s 25, druga s 15 cekini. Tako premijo more dobiti le gospodar, ki ima žebca pincgavskega (težkega) plemena *) v starosti od 3 let in pol do 9 let, ki je dobro rejen, zdrav in močán ter na sebi ima lastnosti dobrega žebca plemenjaka, od kterega se po spričalu pristojne c. k. kantonske gosposke dokaže, da se je žebec v ravno preteklem letu na podlagi postavne licencije rabil za pleme domačih kobil z dobrim vspehom. Tak žebec, ki je enkrat premijo dobil, utegne še večkrat v starosti gori imenovani dobiti premijo.

Kdor premijo prejme, vzame na-se tudi dolžnost, da pripelje konja, ki je premijo dobil, spet k prvi prihodnji delitvi premij ter tacega konja ne sme prodati, predno preteče eno leto, sicer mora prejeto premijo po c. k. kantonski gosposki nazaj poslati c. k. deželni vladi.

Takrat, ko se delijo te premije, se bodo tudi v vsakem kraji dajale dopustnice sposobnim domačim žebcem za plemenjenje za prihodnje leto, toraj naj posestniki takih žebcev svoje žebce pripeljejo gori imenovane dneve na ogled.

Glasi o sviloreji.

Iz Notranjskega 25. julija. M. J. **)

Hvalevredni nasvèt sl. naše kmetijske družbe, naj bi se letos 8 učiteljev poslalo v Gorico, kjer je imenitno svilorejno preskuševališče, navdaja z veselim upom zlasti tiste učitelje, kteri se s svilstvom mnogo pečajo, a poslednja leta žalibog! brez posebnega vspeha. Poprejšnja leta bila je sviloreja na Pivški meji ob reki, ko so še Lahi zdravega semena si za rejo po teh krajih iskali ter za funt kokonov 8 do 10 gold. plačali, na najviši stopinji; ljudje so tačas bahotno sadjerejo zanemarjali, ter se murbo- in sviloreje marljivo poprijeli; a sedaj je one prevnete svilorejce, ko vničujejo znane bolezni to mikavno rejo, ta nezgoda tako poparila, da niso samo nekteri to rejo opustili, temveč da so jeli svoja lepa zrastla murbova drevesa zanemarjati in zati-

*) Zdaj se kaže prav živa potreba, da si vsak gospodar, ki hoče za premije po novih pravilih se potegovati, kupi novo knjigo, ki jo je kmetijska družba ravnokar po celó nizki ceni za 80 kr. na svetlo dala pod imenom „Nauk o umni živinoreji“, ktera v podobah kaže vse vrste konj, njih starost itd. Vred.

**) Drugi del sestavka smo na stran djali zato, ker je pomota to, ako kdo misli, da po prihodnji postavi bi učitelj moral cerkovnik biti ali sam ali z najetim hlapcem. Kdor ne bode hotel, bo pustil; kdor bo hotel, bo vzel. Vsak si bo pomagal, kakor mu bo drago. Vred.

rati. Tako je prišel te dni do pisatelja teh vrstic dve uri oddaljen mož svoje murbovo perje okoli 20 centov proti temu zastonj ponujat, naj bi dal, kakor prejšnja leta, ko sem perje po 26 do 30 gold. od njega kupoval, pravilno obrezati, da mu ne bode vse zdivjalo, sicer ga mora on sam za govejski frodelj (za živinsko krmo) obsekati.*) Ravno tako je pustil nek g. duhovnik v tukajšnji okolici čez 200 murbovih dreves kod škodljiv sadež iz cerkvenega zemljišča izkopati;**) dobro znani sadjerejec, od sl. c. k. kmetijske družbe letos z diplomo in s sreberno svetinjo poslavljeni g. L. D. je pa med drugimi svojimi vsa ta drevesa umno v korist porabil, ter jih ob Reški cesti posadil, kjer se vrlo obnašajo. Samo v Košanski dolini nahaja se murbovega perja za prerejo 8 do 10 centov kokonov; al letos se jih ni pridelalo niti toliko funtov, ker se tukajšnji svilorejci še zmirom starega kopita držé, nevedoč, da ni vsako seme dobro in da ni vsak zakot in vsakdo za to rejo sposoben, kakor nekdaj. Zatoraj je želeti, naj se tudi iz tega kraja en vnet in v svilorejni praksi dobro podkovan učitelj k natančnemu poduku v Gorico pokliče, da bi se zanemarjeno zopet oživilo, ohranilo in v občno korist pripravilo.

Iz Polhovega gradca 28. julija.

Gospodu poročevalcu o sviloreji iz Vipavske doline željo spolnovaje, naznanjam, da se je seme svilnih črvičev, ktero mi je sl. c. kr. kmetijska družba podeliti blagovolila, dobro obneslo. Neugodno vreme vendar bilo je krivo, da so se mi gosenice skoraj 10—12 dni kasneje zapredle, kakor bi se bile imele. Mešički so za tega del nekaj manjši, vendar pa vsi enake barve — namreč svitlo rumeno-belkasti in trdi. Ker sem med vsem opazovanjem le enega samega črviča nekaj bolehnega našel pa hitro odstranil, in so se razun dveh vsi prav lepo zapredli, jih bom, ker jih je tudi skušenec g. Dolinar, kaplan iz Horjula, za prav lepe spoznal, vse za seme prihranil. Ob enem tedaj naznanjam, če bi kdo kaj semena želel, da ga dobí pri meni za majhino odškodovanje. Fr. Papler, učitelj.

Šolske stvarí.

Učitelji, šolski možje, šolski prijatelji!

Šola je lepa in koristna naprava.

Srečen je narod, ki ima dobro vredjene šole.

Dobre šole, zlasti prav osnovane in z vsem preskrbljene ljudske šole pomorejo veliko veliko k njegovemu blagostanju, k njegovi časni in večni sreči!

Kakošne so pa ljudske šole v naši oži domovini, v naši preljubi kranjski deželi?

So li v takem stanu že, da morajo zdatno pospeševati blagostanje našega ljudstva?

Žalibog, da niso! Naša ljudska šola ima še obilo obilo pomanjkljivosti. Vse tu naštevati bilo bi odveč. Saj jih šolski možje tudi pri nas prav pogostoma odkrivajo. Le ene naj omenimo. Šola potrebuje duševne in materialne podpore.

Šolske namene pospeševati bi moralo občinstvo vse. To se pa pri nas ne godí.

Zavoljo tega smo osnovali v Idriji posebno društvo z imenom „**Šola**“, ki bode, kakor kažejo njena pravila,***) imelo važno in težavno nalogo: **materijalno** podpirati revno kranjsko ljudsko šolstvo. V ta namen bode društvo po vsem Kranjskem in tudi drugod pri šolskih možéh, šolskih prijateljih in domoljubih pobiralo blagovoljne darove v denarji, knjigah, šolskih pripravah, učnih pomočkih itd. Z dobljenim denarjem bode društvo kupovalo razne šolske potrebščine, in jih darovalo ubogim ljudskim šolam, slabo plačanim učiteljem in revnim učencem.

Pred vsem bodo dobivali take darove tisti učitelji in tiste šole, ki se sami kot pravi udje pri društvu vdeležujejo. Ako bode društvo z obilnim blagom razpolagati moglo, delile se bodo včasi tudi drugim šolam in učiteljem male podpore.

Da bode pa društvo naše revne šole res preskrbovati moglo z omenjenimi šolskimi rečmí, kterih jim tako zeló primanjkuje, da ravno zavoljo tega napredovati ne morejo, potrebovalo bode samo veliko veliko podpore.

Zarad tega podpisani osnovalni odbor vljudno vabi, da pristopijo k društvu:

a) ljudski učitelji na Kranjskem, da bodo dobivali za mali letni donesek veliko veče povrnilo, obstoječe v raznih, za njihov stan primernih knjigah in drugih potrebnih in koristnih rečeh;

b) ljudske šole, to je, šolska predstojništva, krajni šolski sveti, da bodo šole dobivale razne učne pomočke, revni učenci pa šolske knjige in priprave;

c) šolski prijatelji in domoljubi, da društvu pomagajo kot podporni udje ali kot dobrotniki, ki društvu veče ali manjše darove naklanjajo. Najmanjša stvar se radovoljno in hvaležno sprejme.

Vrh tega uljudno prosimo vse učitelje in šolske prijatelje, da naše društvo živo priporočajo, da nabirajo ude in darove, ter jih semkaj naznanjajo in pošiljajo.

Tiste šolske može, ki bi to opravilo stalno prevzeti blagovolili, prosimo, da bi nam to kmalu naznanili.

Društvo prične svoje delovanje 1. avgusta tega leta. Do 1. oktobra bode pobiralo doneske in meseca novembra bode prvikrat vdeležnikom naklonilo to, kar bode dosehmal nabralo.

Društvo ne bode denarja na kapitale kupičilo — vse bode tukaj šolam razpošiljevalo, kajti tu veljá: nagla pomoč je zdatna pomoč.

Naznanila k pristopu, doneski in darovi naj se začasnemu blagajniku J. Lapajne-tu, učitelju v Idriji, pošiljati blagovolijo.

V Idriji 26. julija 1871.

Osnovalni odbor:

F. Stegnar, c. k. okrajni šolski nadzornik. — Gr. Žerjov, c. k. sodnijski pristav.

Št. Lapajne, trgovec. — J. Rupnik, učitelj. — J. Lapajne, učitelj.

Politične stvarí.

Govor dr. Coste

pri shodu avstrijskih domoljubov na Dunaji.*)

Pred vsem slavna gospôda, oprostite, da jaz, ki sem Vam skoro vsem tuj in osebno neznan, se predrznem besedo poprijeti v ta namen, da podpiram predlagano resolucijo. Moje imé Vam vendar gotovo ni neznano, kajti 10 let se že časniki trudijo, da me razglašajo v najširnejših krogih kolikor toliko, za kar sem jim jaz jako hvaležen. Prositi Vas pa vendar-le moram, da me po teh poročilih časnikarskih ne sodite, ampak da, ako hočete mene in moj značaj po-

*) Vsaj je, posebno za ovce, murbovo listje prav dobra klaja.

**) Za Božjo voljo! so li kmetovalci opustili krompir, ker je mnogo let jim gnjil?! Vred.

***) Pravila natisnemo drugi pot.

*) To je v zadnjem listu obljubljeni govor, ki je tako silno razdražil sršene judovsko-liberalne. Vred.

znati, blagovolite to zvedeti po drugih bolj čistih virih. Da pa jaz kot Slovan tukaj med Vami večidel Nemci poprimem besedo, to, menim, ne potrebuje nobenega zagovora, ker pri shodu avstrijskih domoljubov razlika ne more plemenska biti merodajna.

Prehajaje na predmet zborovanja dovolite mi, slavna gospôda, da pred vsem govorim v obče o shodu avstrijskih domoljubov, potem pa o posamesnih točkah programa.

Vas se je danes na stotine sešlo, da odločno izrazite svoj avstrijski patriotizem in da ustanovite geslo, ktero hočete na svojo zastavo napisati. In če bi Vas tudi le deset zbranih bilo, bilo bi to vendar plodovito in znamenito djanje, ker se ono opira na vzvišeno in pravo misel, in ker morete prepričani biti, da Vi vsi v vseh deželah avstrijskih enakomislečih mož na milijone štejete.

Kot avstrijski patrioti (domoljubi) moramo se na duševni boj pripraviti; ako pa hočemo boriti se z vspehom, treba, da sovražnike svoje poznamo. Dovolite mi tedaj, slavna gospôda, da Vam tri teh sovražnikov avstrijskega patriotizma navedem.

Prvi sovražnik, zalega najnovejšega časa, je prusizem, ki se kakor kuga širi. On se je sicer do sedaj le v majhnem, a žalibog, glasodavnem krogu enako kužni bolezni strašno razširil in veliko škodo napravil. Kdo bi bil kedaj mislil, da bilo bi mogoče, da avstrijsk poslanec si upa, kakor je baron Weichs storil, pri slovesnem vhodu nemškega cara v Berolin njega pozdravljati kot pokrovitelja Nemcev? In tako predrznost časopisi še razglašajo brez najmanjše graje ali zavračanja. Predstavite si nasproti le krik in vik teh časopisov, ako bi bil kak italijansk grof, ki je avstrijsk podložnik, enake besede kralju Viktorju Emanuelu pri njegovem vhodu v Rim govoril! Spomnite se le natolcevanj in oskrumb, ki so jih tako zvani „Moskau-Pilger“ morali prenašati, ki nič druzega niso storili kakor to, da so znanstveno razstavo v Moskvi obiskali. Ta pohod se je kot izdajstvo deželno krstil; ali bi po tem takem se ne moralo djanje barona Weichs-a imenovati velika izdaja državna, ki sicer ni taka, da bi državni pravdnik bil prisiljen vmes stopiti, vendar pa taka, da vsak avstrijsk patrijot jo mora obsoditi.

Naš drugi sovražnik so sedanje tako zvane svobodne ali liberalne ideje. Al prosim, da me ne razumete napak. Prava svoboda ni naš sovražnik, kajti ona je posamesnemu človeku kakor tudi celim narodom tako potrebna, kakor ribi voda in zrak tiču. A današnji liberalizem ni svoboda; on je temveč le silstvo. Liberalci stvarjajo ali popolnoma nezrela, ali morebiti teoretično prava načela; al oni ne preiskavajo: ali so ta načela djansko tudi izpeljiva, ali so našim razmeram in potrebam primerna. In tako se ta načela brez vsega premislika za večne resnice proglašajo, narodom proti njihovi volji vrivajo, in obsodi se vsak, ki se predrzne drugače misliti. To pa ni svoboda; to je nadsilstvo najhujšega in najgrjega absolutizma. Tako se utegne pripetiti, da se rodovini najvažnejše pravo odtegne, da svobodno določuje o odgojevanji otrók in da se jej sili šola, ktera utegne razžaliti njena najsvetejša čuvstva. Nasledek tacega postopanja pa je, da zastopniki in prave svobode sami se zoperstavijo tem samovoljnim ukazom liberalizma.

Naš tretji sovražnik poslednjič je laž. Ona pogostoma nadvladuje naše državne in društvene razmere. Laž posebno v časnikarstvu mnogo zla (hudega) učini. In vendar-le more časnikarstvo svoj vzvišeni poklic, da vodi, izobražuje in odgojiva narod, na edini poti resnice doseči.

Vse to, kar imenujemo vrtoglavnost, tako, na pr. nektera tako zvana narodna gospodarska podvzetja, ni druzega nego oblika laží. Ne preide dan, da ne bi jednega ali druzega teh vrtoglavnih sleparjev sodnija zasačila, — danes jednega, ki se dela za francoskega grofa, jutri zopet druzega, ki se dela za mehikanskega polkovnika. Al vsak slepar se ne zasači.

Laž pa je tem nevarnejša, čem bolj se ona v plašč resnice zavija. Dovolite mi, slavna gospoda, da samo jeden primer tu navedem. Kdor je bil priča gosposke zbornice državnega zbora pri letošnji obravnavi proračuna, lahko se je prepričal, da je ministerstvo Hohenwartovo ondi zmagonosno bilo. Drugo jutro pa so kolovodji mnozih časnikov vse tako popisovali, kakor da bi ministerstvo bilo pobito bilo. To grdo laž je potem čitalo tisuč in tisuč ljudi in mnogo njih je verovalo, kar so lagali časniki.

Zoper te naše sovražnike moramo se bojevati: in sicer zoper prusizem z resničnim in iskrenim patriotizmom, — zoper tako zvani liberalizem pa s pravo svobodo in onimi načeli, ki so vzdrževali Avstrijo veliko in mogočno, ki so potrebam časa primerni in ki morejo vse narode srečne in zadovoljne narediti, — zoper laž pa s prosto in pošteno moško besedo resnice.

Naj zdaj še nekoliko besed v podporo predlagane resolucije spregovorim.

Prva točka ne potrebuje nobenega zagovora. Patriotom avstrijskim je sveta dolžnost, da se potegujemo za edinstvo, blagostanje in moč države, in da to kot cilj naših želj in prizadev javno izrečemo. Tudi drugi predlog resolucije, ki notranji mir kot pogoj blagostanja in moči državne proglašuje, je jasen in neovrgljiv. Kakor posamezni človek duševnega pokoja, to je, notranjega mirú potrebuje, ako hoče doseči kaj velicega in znamenitega, isto tako je tudi državam in deželam zadovoljnost državljanov poglaviten predpogoj njihovega blagostanja in moči, da morejo spoštovanje si pridobiti od protivnikov, in če drugače ne, si ga tudi priboriti.

Ne tako lahko pa se zagovarja tretji predlog, ki svetuje, naj bi se k načelom oktoberske diplome vračalo. Tukaj sem prisiljen, na kratko v pretekle čase se ozreti. Znana in obče priznana stvar je, da avstrijska država iz več kraljestev in dežel obstojí, ktere so še dandanes v nekem obziru samostojne in ktere še nekoliko samouprave imajo. To je nedavno znamenit nasprotnik federalizma v gosposkej hiši sam priznal, kajti on je februarsko ustavo federalistično imenoval. Če bi to bilo resnično, ne bi se ves boj med centralisti in federalisti okoli načel, ampak le o veči ali manji samoupravi sukal, potem bi se pa tudi posilno nasprovanje proti federalizmu nikakor opravičeno ne kazalo. Samostojnost kraljestev in dežel je do leta 1848. ne samo v državnopravnem obziru, temuč tudi djansko obstala. Oblika ustave posamesnih dežel bila je ravno tako različna, kakor je bila in ostala različna administracija in pa postavodajstvo vkljub večkratnim poskušnjam s centralizacijo. Najživejši izraz samostojnosti različnih dežel je bilo pravo davka dovoljevati. To pravo je sicer sčasoma samo formaliteta postala, a v pravnem obziru se je vendar-le neovrgljivo vzdrževalo. Prvo poskušnjo z občno in djansko centralizacijo je storil Bach z absolutizmom. Da je ta poskušnja po svoji ideji bila velikanska, ne more nihče tajiti. Pa tudi ni čuda, ako se državnik, ki ima vso državno moč v roci, omamiti dá ter skuša to moč uporabiti, da naredí iz tako velike in različne države kakor je Avstrija, jednolično državo, in se potrudi državi vse prednosti jednoličnosti zagotoviti, ki se jej ne morejo odreči. Akoravno je bila ta poskušnja na duševni poti

s silo, in brez vsega nasprotovanja začeta in nadaljevana, vendar-le se je popolnoma pokazila. Država avstrijska je prišla na mejo pogube. Sedaj še le se je potreba spoznala, da se državno krmilo mora na drugo pot ukreniti, in to spoznanje rodilo je oktobersko diplomo. Ta diploma je bila povsod z velikimi nadami in z veliko radostjo sprejeta. Sklicevaje se na pragmatično sankcijo se je iz jedne strane državi vse pridržalo, kar jej je potrebno, da obdrží svoj mogočen položaj, iz druge straní pa se je deželam zopet povrnila samostojnost in javno priznala. Ako bi se bilo to načelo neoskrunjeno izpeljavalo, marsiktero grenko in žalostno skušnjo zadnjih deset let bi si bili lahko prihranili. — Namesti tega se je napravila druga poskušnja s centralizacijo in sicer v obliki ustavne ednotne države (februarska ustava). A tudi ta skušnja ni se sponesla ugodno. Ker je država vsled tega v drugič došla do roba pogube, spoznala se je potreba, da se mora vsaj deželam ogerske krone povrniti njih staro pravo. Danes pa za to gré, da se vsem kronovinam in deželam ona samostojnost vrne, ktero so od starodavnih časih imele. Ne bojte se za državo! Kar je potrebno za mogočni njen položaj, to bode vsaka dežela gotovo drage volje državi prepustila. A vsa druga moč bode državo prešinila, ako ona svoje dele ne samo mehanično zjedini, ampak timveč zadovoljne in samostojne dežele v organizem zdravega života složi. Danes ne stojimo več kraj pogube. S hladnokrvnim prevdarjenjem moremo dela se lotiti in vredbe napraviti, ktere se skladajo z zgodovino naše države in ktere so pripravne, da nas složne in močne naredé, ako državi pretí kaka nevarnost.

Primerno zgodovinskemu položaju posamesnih dežel izreka četrta točka resolucije, da je porazumljenje krone (cesarja) s posamesnimi deželnimi zbori edina pot, ki pelje k temu cilju. Ta izrek pa je treba tako razumeti, da s tem nikakor ni oblika vže izražena, kako naj bode prehod iz naših sedanjih razmer v nove vredbe, ki se imajo še le stvariti. Po mojem mnenji so sostavitelji resolucije jako pametno ravnali, da o tej stvari kar nič niso opomnili, kajti ta stvar zavisi od različnih predpogojev in od okolnosti, ki jih še le vsak trenutek za-se rodí.

Poslednja točka resolucije povdarja posebno to, da se morajo delegacije ukrepiti, in tirja njih neposrednjo volitev po deželnih zborih. Ako se tudi vredba delegacij ne more priznati za dovršeno stvar, vendar ima veliko pomembo, kajti po delegacijah se je prvikrat na postavnem potu realna unija med Ogersko in drugimi kraljestvi in deželami pripoznala. Neposrednja volitev po deželnih zborih samih ne bi veliko spremenila v dosedanjem ravnanji, ker naše delegacije ne voli državni zbor, ampak le državni poslanci jedne in druge dežele, in sicer v skupinah, ki so tudi zato od deželnih zborov pooblaščeni. To pravo se dakle prav lahko in brez zapreke prenese na pooblastitelje, to je, na deželne zbore.

S tem sem vse točke resolucije na kratko opisal. Sprejem te resolucije bode gotovo znamenit in merodajen za bodočnost našo. V vseh deželah bode ta resolucija odmevala in potem odtod tem silneje odjekala.

Končaje priporočam toraj sprejem vseh toček resolucije.

Književnost.

Vseslovanska knjižnica

se je vtemeljila v Odesi na tamošnjem vseučilišči in sicer iz zgolj prostovoljnih prineskov in darov. Začetkom majnika t. l. imela je že 2500 zvezkov v ruskem, bolgarskem, srbsko-hrvatskem, staroslovenskem, poljskem, českem in lužičko-srbskem jeziku, vrh tega nekoliko knjig v klasičnih in današnjih evropskih jezicih. Nabrali so tudi že nekoliko slik, rokopisov in v denarji 1200 rubljev. — Kdor bi tej knjižici hotel darovati knjig, podob, rokopisov, fotografij, naj pošlje dar ali opravništvu časnika „Zukunft“ na Dunaji, ali pa v knjigarnico J. L. Kober-a ali Dattel in Gregr-a v Prago.

* *„Časovi“* v 7. zvezku, ki ga ravnokar marljivi pisatelj g. Velimir Gaj v Zagrebu napoveduje, prinesó v hrvaškem jeziku izvirno pripovedko pod nadpisom: „Ljudmila“ i pa „Pogled po slavenskom svietu“. Kakor „Ljudmila“ utegne obče vrlo zabavna pripovedka biti, tako zanimiv tudi „Pogled po slavenskem svetu“. Knjiga bode obsegala 10 tiskanih pôl v lični osmerki. Cena knjigi je le 80 soldov. Naročnina se pošilja najbolje po nskaznicah naravnost v Zagreb izdatelju samemu; kdor naročnino naprej pošlje, dobí knjigo brez poštnih stroškov. Na 10 naročenih iztiskov prejme se 11 brezplačno.

* *„Dubrovnika“*, zanimivega hrvaškega zabavnika, ki izhaja v Dubrovniku, je prišlo na svitlo dosehmal 5 zvezkov, ki obsegajo: I. Marija, povijest Konavoska Mate Vodopića. — Nebožija komedija, pisao Šišman Krasinjski, s poljačkoga preveo P. B. — II. Nebožija komedija 2. dio. — Gjak iz Kavkaza polag Lermontova, iz ruskoga preveo Stjepan Buzolić. — III. Ogranci za istoriju Crne Gore, napisao Vuk Vrčević. 1. Smrt Vladike Petra I. i povladičenje Petra II. 2. Osuda na smrt jedne žene, koja je ubila nehotice svojega muža. 3. Kratko pregledanje Omer Pašine vojne na Crnu goru god. 1853. — Prijevodi iz grčke Antologije Dra. Gjura Hidže Dubrovčanina († 1833). — IV. Pozdrav Dubrovniku s njemačkoga Ide Düringsfeld preveo I. August Kaznačić. — Ane Vitaljkinja (narodna dubrovačka). — Cavtajske gjevojke (narodna). — Lukijanova skupština bogova s grčkoga preveo i po koju opasku nadadao F. G. — Luko mali, riječka pripovijetka J. Stojanovića. — Boka kotorska, napisao St. Ljubiša. — Negjela pobjed na Brsaljam (šaljiva). Šarade R. Š-a. — V. Naš jezik tijekom naše književnosti u Dubrovniku od Luko Zore. — Komedija Nikole Nalješkovića († 1583). — Epigrafa Lovru Kukuljici. — Pripovjetke povjesni dogogjaji Stjepana Ljubiše. 1. Prodaja patrijare Brkića. — VI. vezek prinese: Prodaja patrijare Brkića. 2. Kanjoš Macedonović. — Arkulin komedija u 5 čina Maroje Držića. —

„Komu je omiljela dobra narodna zabavna knjiga — piše izdajatelj Dragutin Pretner — može jošte primiti uz pretplatnu cijenu od 1 for. 20 novč. „Dubrovnik zabavnik narodne štionice III. tečaj“ ako pošalje pretplatninu prije, nego što 6. svezak ugleda svjetlo. Čim 6. svezak izagje, nastupit će povišena knjižarska cijena.“ Naročnina se pošilja tiskarnici Pretnerjevi v Dubrovnik.

Ljubav do doma.

Posvečeno gospodičini Lucinki Kraljičevi 16. julija 1871.

Ljubiti dom, to je svetó,
Ker to veleva nam nebó,
Tedaj spolnujmo to postavo,
Da bomo domu v večo slavo;
Ljubav do doma, sveti žar,
Nam gôri v srci vsikedar!

Ljubiti dom najlepša čast,
Ta bodi naša sladka last:

Pred svetom vsem svoj dom ljubímo,
Z besedo, delom, to vršímo;
Vsak bodi krepek in srčán,
Da nam napoči bolji dan!

Ljubiti dom gre iz srcá,
Ljubezen srčna le veljá:
Za dom, če treba je trpeti,
Če tudi treba za-nj umreti,
Naj nič strašílo nas ne bo;
Za dom trpeti je sladkó!

Ljubiti dom ne gre le zdaj,
Ljubiti dom gre vekomaj:
Oj bratje, sestre, prisezímo
In domu zvéstost ohranímo,
Da blagoslavlja večni čas
Ljubav do doma v grobu nas!

Fr. Cimperman.

Mitologične preiskave.

Pregina, mitično bitje starih Slovencev.

Spisal Davorin Trstenjak.

Kedar poleti med gromom in bliskom huda burja piše in žitno latovje giblje in prevrača, stoka kmet in pravi: „oj! ti nesrečna pregina, kaj si mi škode napravila.“

Kaj neki pomeni ta beseda?

Jaz jo razlagam iz besede „preginem“ in mislim, da je sestavljena iz prepozicije pre in ginoti; — ginoti (гъинѫти) pa stojí za gibnoti (гъибнѫти). Te besede prvotni pomen je gotovo plicare, zato gibanica, gibek, flexibilis. Iz pomenov: plicare, flectere, pa so se obražili pomeni: premage, pogibelji, zgubitka (primeri: guba, ptica, falte) pogubljenja, lik nemškim: winden, plicare, flectere in überwinden, superare.

Pregina (прѣгина) toraj stojí za: прѣгъбина — prěgijbna, in znači: flectens, plicans, procellans, curvans, die beugende, verflechtende, umkehrende, primeri latinsko: procella, Sturm, in procello; gibljem, prevračam. Tudi Belostenec [1]) tolmači pregibljem v: procello, capero, corrugo, staroslov. pregybanje, plicatio, pregnoti za pregybnoti, plicare. *)

V staroslovenščini nahajamo: pregynia. Miklošič [2]) je pristavil pri tej besedi: „sensus dubius“; vendar iz konteksta stavkov, v kterih se nahaja, se že razjasnuje pomen, ker „v preginjeh in v neobhodnih gorah“ kaže na zadelan, zaprečen pot, toraj so preginje: Windungen, durch Gestrüpp verflochtene Wege, Schluchten (schlucht od schlingen = winden), Abgründe, Biegungen itd. Stavek iz staroslovenskega virnika, kterega Miklošič navaja, in v kterem nahajamo „mjestjeh pregynenih“, „pustijną pregynenoe“, se drugače ne more razlagati, kakor: locis flexis curvatis, locus desertus, curvus, flexus itd.

Tudi pri starih Rusih najdemo mitično bitje: Peregyna. Visokoučeni Sreznevski [1]) priobčuje iz starega rokopisa „Uklanjajsja pred Bogom nevidimym: moljaščih člvk (človek) rodu i roždenicam (naše rojenice), Perunu i Mokoši i Peregyni = Pregini, ker pere je ruska oblika, staroslov. прѣ, novoslov. pre. *) (Kon. prih.)

[1]) Belostenec „Gazophyla“ s. v: pregibljem.

*) Primeri še srbsk. pregnuti za pregibnuti 1) biegen, beugen, 2) entschliessen, ker odločitva je nagnenje na eno stran, zato črnogorsk. preginjač, der Entschlossene, primeri starosl. lončiti, definire, iz korenike: lonk, lenk, curvare, beugen, poginjati se, vorwärts neigen.

[2]) Miklošič „Lex. paleosl.“ s. v.

[1]) Sreznevski „Archiv istoričk. i juridič. svjedjenij. Kolačeva. cast. 2. otdjel 1. str. 114.

*) Staroslov. гъинѫти, gynoti, je že Miklošič postavil k: гъибнѫти, gybnoti, vendar pomen: perire je že drugotni, prvotni je: flectere, plicare, curvare.

Socijalno-politiške razprave.

Bivša parižka komuna in socijalizem.

Socijalno-politiška študija.

Spisal dr. V. Zarnik.

IV. (nadaljevanje.)

Tako, kakor sem ravnokar popisal stvar, nič prenapel, nič odvzel, argumentirajo proletarci in njihovi socijalistični vodje. Kdo bo tajil, da ne bi bilo mnogo istine v njihovih besedah? In kaj so nasledki tega? Da se tem enostranskim svobodnjaškim in liberalnim naporom nasproti postavljajo isto tako enostranski napori vse zjednačiti. Ti napori cikajo na to, da bi se z močjo in z voljo cele skupine (na priliko: države, komune) vsem državljanom enaka mera vseh vžitkov osigurala. V to ime, da bi se pa to dalo vresničiti, mora se po mnenji komunistov vse privatno premoženje v skupno premoženje združiti, in da se to skupno premoženje ne le samo vzdržuje, temuč tudi pomnožuje, mora država „vse delo organizirati“. Na tej podlagi bi se potem vsem enaki vžitki zagotovili.

Liberalizem postane prav lahko v svojih razmerah napram državi preveč centrifugalen, med tem ko hoče komunizem preveč vse v državi vsredotočiti. Ako vlada nebrzdana svoboda v narodno-gospodarstvenih zadevah, postanejo „svobodne“ fabrike **) postavno dopuščene, vekovite ječe za proletarca, protivna bi pa spet bila država, osnovana na komunističnih načelih, posilna delalnica v velikem slogu. Schäffle ***) je pisal ravno o tem 1870. leta, da, ako bi ekonomični liberalizem enostransko nadvladal, ima se človeško društvo po pravici bati strašanskih komunističnih udarcev. In mož je bil dober prerok, kajti še ne dobro leto potem se je parižka komuna z grozovitimi čini pokopala, o čemur bomo pozneje obširno govorili.

Naloga našega časa je, da se to, kar je resničnega in dobrega, ravno tako iz liberalizma kakor iz komunizma izbere in zveže, da se ogibljemo napak obeh sistem in da z vsem trudom za tem težimo, da se osebna svoboda in društvena enakost v istem razmerji razvijate. Ta težnja gré za tem, da se morajo vsem po javni vlasti vnanja tla osebne svobode ohraniti, ali ob enem se morajo pa tudi divji izrastki te svobode toliko prikrajšati in opravičiti, da se bo kolikor toliko za zmirom prilika odvzela, ako bi nekteri bogataši siromaškega proletarca tlačili, teptali in vničevali. To tretjo težnjo imenujejo najnovejši národni ekonomi: ekonomični federalizem. Izpovemo tù, da tudi spadamo po svojem mišljenji in osvedočenji v krog ekonomičnih federalistov. Cilj in konec ekonomičnega

**) Nemški národni ekonom grof Soden piše že pred 60 leti: Die sogenannten freien Fabriken sind nichts anderes als permanente Zuchthäuser der schlimmsten Art für das arme Proletariat. Pis.

***) „Socialismus und Kapitalismus“ na 159. str.

federalizma je: vsem osebno svobodo pridobiti ali ob enem pa tudi vsem dobro gmotno (materielno) stanje pod zaštito te svobode asigurati. Vsi dobri vspehi na polji socijalne reforme, kakor: delavske zadruge (Arbeitergenossenschaften), postavodajalstvo zastran fabrik in železnic, težnja za tem, da se države razvojničijo in da se „milica“ vpelje, resnične poprave v davkarstvu itd. spadajo v področje ekonomičnega federalizma.

Prihodnjič bomo govorili o raznovrstnih komunističnih in socijalističnih sistemah; začeli bomo pri Francozih.

Dopisi.

Iz Lokavca na Goriškem 8. mal. srp. A. S. (Po naključbi zakasnjeno.) Dovolite že skozi 16 let zvestemu naročniku „Novic“ malo prostora, da pové, kako se pri nas godí. Letošnja spomlad nam je zeló neugodna bila, večidel mokra in mrzla. Trta je posebno trpela; tam pa tam se še zdaj v cvetji nahaja, tako, da stari ljudje ne pomnijo tako kasnega cvetenja. Delavci pa so grozno dragi, in še dobiti se ne morejo za dobro plačo. Senožeti obetajo obilo košnje; pšenica in ječmen sta lepa, krompir pa je začel bolehati in tam pa tam že gnjije; fižol je zima poškodovala; turšica je še majhna. Za dolgo mokroto sledí rada suša, in tako se je tudi pri nas letos kaj tacega bati. — V nedeljo 16. rožnika se je tudi pri nas za papeževe petindvajsetletnico lepa cerkvena slovesnost obhajala; naj mili Bog še dolgo poživi sv. očeta. — Naša občina šteje čez 1000 duš; cerkvene zadeve imamo vse v lepem redu, zato hvala našemu častitemu dušnemu pastirju, in tudi marljivemu gosp. vikarju; al učitelja, učitelja za ljudsko šolo živo potrebujemo. Al kako ga plačati pošteno, ker so naši ljudje večidel siromaki? Kedar uboga vas sama ne more, takrat — tako sem že enekrat v ljubih naših „Novicah“ bral — naj se županstvo ali krajno šolsko svetovalstvo s prošnjo obrne do višega c. kr. deželnega šolskega sveta (v Gorico), da revnemu kraju naklone pomoč iz cesarskega zaklada, tako imenovanega „Normalschulfond“. Zato županstvo na noge! Kdor trka, se mu odpré!

Iz Idrije. (*Društvu „Šola“*) so darovali: Gosp. F. Stegnar, šolski nadzornik 20 gold., gosp. Žerjov, sodnijski pristav 10 gold., gosp. Lapajne, trgovec 20 gld., gosp. Rupnik, učitelj 5 gold., gosp. Lapajne, učitelj 20 gold. (Vse darove bode društvo po časnikih spričevalo.)

Krško na Dolenskem 28. julija. — Evo, dragi čitatelj lep „štükelc“ krških „feuerwehristov“, ktere je po velikem trudu tukajšnji c. kr. okrajni komisar pl. Rutkovski skupaj spravil. Popoldne 26. dne t. m. sta 2 junaka v opravi „štajgarjev“ šla na sejm k sv. Ani v Leskovcu. Ondi sta se ta junaka spravila nad gasilnico Leskovško in meni nič tebi nič vodo brizgati začela med ljudstvo in konje. Na te predrzne burke se oglasí eden ondašnjih prebivalcev z besedami: „hočete li konje splašiti in v tesnobi ceste napraviti veliko nesrečo?“ Na to pa plane eden teh škropivcev nad kmeta in mu založí zaušnico. Kaj bi bilo lahko iz te razuzdanosti postalo, ako bi po pravici razdraženih kmetov ne bili rodoljubni gospodje potolažili, vsak sam sprevidi. Naj svet zdaj spet sodi, čemu so ti ljudjé! Kaj pa bo c. kr. okrajni glavar grof Chorinsky v tej zadevi storil? Občinski svetovalec v Leskovcu je že tožil.

Iz Cerknice 1. avgusta. F. H. (*Strašno nesrečo*) smo doživeli Meniševci včeraj popoldne ob 4. uri. Toliko je bilo toče, da je še danes po dolinah 3 čevlje na debelo leží! Žetve ne bo treba nobene, drevje pa je oklestila kakor s sekiro. Bog pomagaj!

Iz Kamnika 17. julija. — Evo! čitatelj „Novic“ iz naslednjega, kako se naš mili jezik uradno psuje, da neka posebna groza in jeza se mora nehoté človeka lotiti, ko vidi in čita strašno oskrunjevanje jezika in teptanje svetih pravic našega naroda. Temu v dokaz naj sledita 2 lista, da bode svet vedel in sodil po pravici, kakove kukavice imamo v svojem središču. Srenjsko predstojništvo v Podhruški je Janezu Debevcu dalo sledeči ubožni list: „Ubožni list, s kterim podpisano srenjsko in farno predstojništvo potrdi, da Janez Debevec, kajžar v Rožičnem št. 8, razun svoje kajže nima druzega premoženja. Zavolj tega ne more ne zdravnika ne zdravil plačevati, kterih v svoji hudi bolezni potrebuje“. — Na to spričalo je zapisal c. k. okrajni kirurg M. Saurau to-le opazko: „Der das geschrieben, soll sich erklären, was das heissen soll, ich bin noch nicht so weit vorgeschritten — mir ist eben so mit einem leeren Bogen gedient“.

Drugo spričalo gosp. predstojnika fare sv. Neže na Selih se je glasilo tako-le: „Spričevanje. Da je Rozala Borštnar, ljubljanska najdenka v oskrbovanji in reji pri Ani Resnek na Žobejevem hišna štev. 6 res bolna in toraj zdravniške pomoči potrebna, s tem farno predstojništvo na znanje dá“. — Na istem listu tega spričala se bere to-le: „Jest na sastopem te sprache, prosem u tak sprach pisat, de bom sastopou — je tud sapovedano toko pisat, de se sastopmo — Smo na Kranskem, jest sem terd Kranz — sato se pa ni treba spakovat dergazh — koker je nas mat uzhila — po Kransk — po Kransk. Prosem —. pa ne nezh samert —“.

Pošteni Slovenec, pravični Nemec! pitam vas, je mar to spoštovanje §. 19. ako se c. kr. ranocelniki drznejo tako ravnati?! Kje je spoštovanje do urada srenje in do urada županije, da se tako predrzno in zasramljivo odgovarja od c. k. ranocelnika na slovenske spričbe vsacemu otroku razumljive? Kaj k temu pravi sl. deželni odbor? kaj sl. c. k. vlada? Kaj ne, gospodine Saurau! kruh slovenski, in vino in pivo domače to vse Vam tekne jako dobro, a jezik naroda Vam je žolc v želodcu? — Takemu ravnanju mora konec biti. Če ne znate jezika našega, učite se ga! Ako pa nočete, prejmite za „Wanderstab“ in romajte — v nemški „rajh“!

Iz Ljubljane. (*Deželni šolski svèt*) je imel 27. dné julija sejo, ki je bila prva svedočba, da ministerstvo nauka ima resno voljo odstraniti ono sistemo, kteri po besedah Helfertovih glavni namen je bil ponemčiti šole v vsej Avstriji, začemši to nepošteno, pravo národno hudo žalijoče delo že z ljudskimi šolami. Ministerstvo sedanje previdi, da eden glavnih pogojev temu, da se dožene zaželena sprava vlade z različnimi narodi, je to, da se starodavna krivica bacne iz šol in da na njeno mesto stopi to, kar po vsem svetu zahteva naravno pravo, da šole postanejo svetišče, v kterem se mladež po najloži poti učí za življenje potrebnih vednosti. Opustivši za danes vse druge obravnave ožjega okroga povemo iz te seje tedaj le dve, ki ste splošne važnosti, s tem dostavkom, da je v tej seji že bil pričujoč dr. Costa in da je v to sejo prišel tudi dr. Vrečko, c. k. deželni šolski nadzornik. Omenjene važnejše točki bile ste te dve:

Gosp. minister nauka dr. Jireček, ki, v soglasji z državnimi našimi poslanci, je ves za to, da v gimnazijah kranjskih in v realki ljubljanski je učni

jezik za polovico naukov slovenski, za polovico pa nemški, je vprašal deželni šolski svèt: naj mu pové, kaj on misli o utrakvističnem učenji, in kteri predmeti naj se učijo slovenski, kteri pa nemški. Predno pa šolski svèt odgovorí na to ministrovo vprašanje, ki se popolnoma sklada s prejšnjimi sklepi kranjskega deželnega zbora (dokler ni „premodri“ minister Giskra dr. Bleiweisu 1869. leta v Ljubljani rekel, da utrakvizem je „pedagogična norost“, kterega vlada nikakor ne bo potrdila) je šolskemu svetu treba zvedeti mnenje ravnateljstva gimnazijskega in realkinega in pa šolskega nadzornika Vrečkota (Holcinger je o tem vprašanji popolnoma „coecus de coloribus“, ker kakor Giskra-Hasnerjev nadzornik kranjskih in štajarskih gimnazij ne besedice slovenske ne ume!!). Zato je danes vkrenil deželni šolski svèt, naj se ukaže imenovanim gospodom, da kar hitro poročajo, ker do konca avgusta mora biti poročilo šolskega sveta v rokah ministrovih, ki že v prihodnjem šolskem letu hoče vpeljati tako predrugačenje naših gimnazij in realk. — Drugo, o čemur ministerstvo želí izvedeti mnenje deželnega šolskega sveta, je postava, ki jo je lanski deželni zbor osnoval o učnem jeziku javnih ljudskih šol na Kranjskem in v preparandijah. Poročevalec je bil c. k. deželni nadzornik ljudskih šol dr. Jarc; on je postavi, po deželnem zboru osnovani za ljudske šole, v vsem pritrdil, rekši, da je popolnoma vtemeljena in čisto naravna; isto tako jo je zagovarjal c. k. vladni svetovalec Hočevar; ker tudi gospodje dr. Pogačar, Šolar in Praprotnik so v polnem soglasji bili s postavo, osnovano po deželnem zboru, ni dr. J. Bleiweis-u in dr. Costi treba bilo zagovarjati je več kakor da sta zavračala ugovore dr. Vrečko-ta, ki čisto nič novega zoper to postavo ni vedel povedati, nego to, kar se je temeljito pobilo že v zboru deželnem. Dr. Vrečko ne vidi nobene sile o tem, da stariši otroke po novi postavi morajo 8 let pošiljati v ljudsko šolo, a to mu je sila, da se v njej učijo v maternem jeziku! Pač čudni svetníki so nekteri šolski svétniki!! Obveljal je sklep, da deželni šolski svèt pritrdi deželnemu zboru, s 7 glasovi zoper 1. Čeravno je o učnem jeziku v preparandiji ljubljanski to na eni strani vmes hodilo, da šolski svèt je že letos enkrat, ko ni bilo še nade, da že za prihodnje leto se potrdi postava deželnega zbora, nasvetoval ministerstvu predmete, ki naj se začasno v slovenskem, in druge, ki naj se v nemškem jeziku učijo, vendar je tudi drugi oddelek postave, ki jo je osnoval deželni zbor kranjski in ki se tiče preparandij, bil z veliko večino sprejet.

In tako pričakujemo nove — bolje — dôbe za šolstvo naše.

— (*Vsi cesarski namestniki in deželni predsedniki*) so te dni na Dunaj poklicani; ministerstvo se hoče ž njimi posvetovati o prenaredbi volilne postave za deželne zbore, za ktero se tudi deželni zbor kranjski že več let poganja.

— (*Iz seje deželnega odbora 29. julija.*) Ker se prvi dveletni tečaj deželne gozdarske šole v Šneperku prihodnji mesec končá, se sprejme 8 druzih mladenčev v Šneperško šolo na deželne stroške. Pogoje za sprejem v to šolo naznanja „Oglasnik“ Novic in „Laib. Zeitg.“ — Sprejemajo se pa v to šolo z dovoljenjem svetlega kneza g. Schönburg-Waldenburga tudi dijaki za plačilo. — Ker cestna postava od 14. aprila leta 1864. s svojim dodatkom od 28. januarija leta 1867. po večletnih skušnjah se kaže pomanjkljiva, je deželni odbor sklenil, da se naprosi ces. kr. okrajni glavar v Postojni gosp. Globočnik, da bi jo kot izvedenec pregledal in potrebne poprave in prenaredbe nasvetoval, da potem deželni odbor svoj predlog že za prihodnji deželni zbor pripravi. — Deželni odbor je v porazumljenji z deželno vlado in z ljubljanskim mestnim magistratom sklenil, da iz tehtnih vzrokov popustí pogodbo z Vollheim-om zastran Cornovega grabna na ljubljanskem mahu.

— (*Novo posvečenih mašnikov za Kranjsko*) je letos 30, in sicer po dovršenem bogoslovji 25, 5 pa po dovršenem 3. letu. Toliko število je poslednja leta redko bilo in bode žalibog! redko ostalo, dokler se ne odpravi nesrečna nova vojna postava. — Naj pri tej priliki omenimo, da po dovoljenji milostljivega knezoškofa bilo je nekoliko gospodov bogoslovcev, ki so strokovnjaki v slovenščini, naprošenih, da rokopis slovensko-nemškega slovnika Zalokarjevega z dodatki iz Miklošičevih, Cafovih in Majarjevih rokopisov prepišejo na velike prostorne pôle in delo pripravijo tako, da vrednik slovnika lahko dopiše, kar je še treba, drugo popravi in prenaredí brez zamudnega prepisovanja. Gospodje bogoslovci so pred odhodom svojim hvalevredno dovršili ta nálog in prepisali vso tvarino na 1052 pôl. In tako rokopis čaka zdaj le še zadnje roke vrednikove. Želeti je zdaj, da bi se kmalu mogel začeti tisek tega silno zavlečenega dela in se spolnile besede oporoke blagega knezo-škofa Wolfa, rekočega: „um meinen sehnlich harrenden Landsleuten“ itd.

— (*Na čitalničnem vrtu*) je v soboto zvečer bila prav lepa veselica Anicam na čast. Gostilničar čitalničin g. Kham je veselišče lepo okinčal; velecenjena godba c. k. grof Huynovega polka, ki jo je gosp. polkovnik prijazno poslal, svirala je na veliko pohvalo mične melodije; pevci čitalnični so prepevali vmes mile pesmi, in bengalični ogenj je razsvitljeval vesele obraze zbranih gostov (nad 1000), med kterimi smo radostni videli tudi prečastitega gosp. polkovnika s prijazno gospó njegovo in veliko število druzih gospodov oficirjev. Radeckovo „popotnico“ kakor tudi „venec narodnih naših pesem“ je kapela morala ponavljati, toliko je bilo ploska. Gotovo se vsakdo radosten spominja prijaznega večera. — Kazinarji pa so drugi večer na kazininem vrtu obhajali „Annenfest“, pri kterem jim je „Schützenkapelle“ muzicirala, kteri po domače v Ljubljani pravimo „navžarji“. „Tagblatt“ sicer poroča, da to, kar so igrali, je bilo „mit stürmischen Beifall“ sprejeto. Ta „sturm“, ki sta ga menda naredila gospoda Schaffer in Keesbacher, nas je pa opomnil znane nemške prislovice: „wenn man keine Fräule hat, tanzt man auch mit 'm Stubenmadel“. Veliki nemškutar ni nikoli v zadregi, da ne bi iz „nič“ ne naredil na papirji „veliko“!

— (*Razstava malarskih umotvorov*) se je pretekli teden v reduti odprla. Na ogled postavljenih je 77 slik (podob), med kterimi tudi lepi „Križev pot“, ki ga je naš rojak Frankè v Benedkah malal za cerkev v Cerkljah.

— (*Državnih ali cesarskih žebcev*) se je na Kranjskem spuščalo letos 18, h kterim se je pripeljalo leto in dan 575; po takem je v primeri na enega žebca prišlo 31 kobil. Dohodki državni za spuščanje teh žebcev so znesli 938 gold.

— (*Novi list*) bo izhajal v Ljubljani po dvakrat na mesec pod imenom „Južni Sokol“, ter bo donašal članke o telovadbi in o vojaštvu z beletr. feljtonom. Lastnik mu bode J. Z. Vesely, vrednik pa A. Kremžar. Želeti je, da bi se razširil ta list med ljudstvo, kajti potreben je posebno učiteljem telovadbe in sploh mladini. Prva številka pride na svitlo 5. avgusta t. l., naročnina znaša 2 gold. 16 kr. za celo leto, ktero naj se blagovoljno pošilja pod napisom: „J. Z. Vesely, šentpetersko predmestje št. 140 v Ljubljano od 1. avgusta naprej, —

do 1. avgusta pa pod napisom: „J. Z. Vesely, špitalske ulice, Ljubljana“.

— (*Na tabor v zgornje Buhle na Koroškem za prihodnjo nedeljo*) kdor želí po napol znižani ceni po železnici se peljati, dobí tudi pri vredništvu „Novic“ nakaznice za to.

— (*Dramatično društvo*) je razposlalo knjige za 4. društveno leto (1870.) vsem častitim družabnikom. V kraji, kjer je po več družabnikov, jih sprejmo od dotičnih gosp. poverjenikov, od kterih so jih sprejeli lansko leto. Naj se tedaj blagovolé obrniti na gosp. poverjenike, kterim se ob enem lahko izročijo letne doneske za tekoče društveno leto.

Odbor dram. društva.

— (*Ljubljansko telovadno društvo „Sokol“*) napravi v nedeljo 6. dne t. m. zjutraj ob 5. uri izgred v Moravče čez Laze, Dolsko, sv. Heleno in Zaloški grad. Prvi počitek napravijo Sokolovci v Dolskem in gredó potem v cerkev sv. Helene k maši. Po obedu, kteri bo ob eni uri pri Jurketu v Moravčah, bo svirala godba in se bo telovadilo, pelo in plesalo do 5. ure. Potem pa odrine društvo na Laze, od koder se pelje po železnici ob 8. uri v Ljubljano.

— (*Konstitucijonalci*) so unidan imeli nekaj tacega, kar bi bilo imelo podobno biti „občnemu zboru“, ako bi ne bilo celó mala peščica „družabnikov“ pričujoča. Vendar jim je pridigoval vitez Kaltenegger, c. kr. viši finančni svètnik. In kaj jim je pridigoval? „Časi so za nas ustavoverce zdaj mršavi, treba, da še bolj kakor dozdaj „stojimo na vahti“.“ Hudobni ljudje pravijo, da, ko bi bil Kaltenegger pevec, bi bil pri tem izkliku intoniral „die Wacht am Rhein“, in vsa grmada konstitucijonalcev pela bi bila za njim to — „avstrijsko“ himno.

— Ravnokar slišimo, da je c. k. ministerstvo kmetijstva pisalo družbi kmetijski, da letos ne bo niti v Gorici niti v Gradcu in nikjer kmetijskih podukov za ljudske učitelje, ker državni zbor je iz proračuna letošnjega ministerstvu kmetijstva toliko izbrisal, da ne more učiteljev nikamor poslati.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. — Ta teden je napovedan po časnikih za „tihi teden“, to je, politični „tihi teden“, v kterem bode vlada vse drugo na stran djala in le s Čehi skušala spravo do konca dognati. Ta teden bode tedaj res odločiven za Avstrijo, kajti kraljevina Česka na vsako stran največ tehta v našem cesarstvu, in slovanski narod te kraljevine se nikakor ne bode in se ne more sprijazniti z ustavo „decembersko“. Grof Hohenwart je na-se vzel težko nalogo, da privabi Čehe sopet k vzajemnem delovanji z druzimi narodi, kteremu so se dozdaj stanovitno odtegovali. Naj bi se mu posrečilo! Grozna nesreča bila bi za Avstrijo, ako bi zopet spodletela sprava s Čehi, kajti brez njih je vse drugo nič. Ako pa se dovrší ž njimi porazumljenje, dognalo se bode tudi z vsemi druzimi, ker vlada ne more in ne sme odreči drugim narodom, kar je njihovo pravo, ako enemu dovoli, kar je njegovo. Zato nepopisljivo radovedni čakamo, kaj prinese konec tega. Znamenja so ugodna. Naj bi po političnem „tihem tednu“ nastopil „veliki teden“ sprave narodov, v kterem tudi iz groba vstane ravnopravnost slovanska!

— Finančna postava za letošnje leto, ktero je sklenil državni zbor in potrdilo Njihovo Veličanstvo, se v glavnih točkah glasí tako-le: Državni stroški skupaj znašajo 345 milijonov in 676.940 gold., dohodki po nabranih davkih in druzih doneskih pa 333 milijonov in 949.907 gold. Po takem manjka konec leta 11 milijonov in 727.003 gold. Kako se bode teh 11 milijonov pridobilo, skrbela bo posebna postava. Vsi davki (direktni kakor indirektni) se poberó po dosedanji razmeri; kar se pa tiče priklad na direktne davke, ima veljati sledeče: 1) pri zemljiškem (gruntnem) davku in pri davku od hišne najemščine razun dosedanjega davka in dohodkini davek nadomestujočega tretjinskega privržka pobira se še izredna priklada ene tretjine navadnega davkovskega zneska. — 2) Pri davku za razrede hiš se razen navadnega davka še izredno pobira priklada v znesku celega tega davka. — 3) Davek od pridobníne in dohodkov (Erwerb- und Einkommensteuer) se pobira po dosedanjem znesku, na vrh pa še izredna priklada tudi v visokosti celega tega davka. Le od takih, ki vsega davka od pridobnine in dohodnine skupaj ne plačujejo več kakor 30 gold., se ima izredna priklada pobirati v znesku 7 desetink od navadnega zneska. Od pridobitnega hišnega davka tacih hiš, ktere so vse ali vsaj deloma tega davka proste, se plača za letošnje leto 5 od 100 od čistega dohodka tacih pohištev.

— Deželni zbori se začnó prihodnji mesec, al v sredi meseca ali kasneje, se nič še ne vé, ker nekteri deželni zbori se bodo menda še razpustili in bodo potem še le nove volitve.

— Po časnikih poka glas, da Beust dela na to, da bi se sešla cesar naš in nemški cesar. Ali Avstrija še nima dosti nesrečnih skušinj od shodov pruskih? Ali je Beust že pozabil groznih političnih nasledkov, ki so izvirali iz imen: Gastein, Biaritz in Ems?

Listnica vredništva. Gosp. Fr. Saurau v K.: Ker je dopisnik „Novic“ že v dopisu v 27. listu popravil, da kontr. L. ni P. tožil zarad tega, da je nosil križ, dostavimo po Vaši želji, da ga tudi Vi niste tožili, ampak da je ubogi P. bil v stiski le zarad „velicega hudodelstva“, da se je predrznil napraviti slovenski napis do kamniške c. k. davkarije!! To se ni godilo na Turškem pod vlado sultanovo, ampak zgodilo se je v Kamniku im Jahre des Ausgleiches anno 1871. — Gosp. Fr. Zav. v Št. Goth.: Oni imenik je leta 1843. razposlal dr. Jan. Bleiweis po deželi, da je dobil slovenska imena iz dežele, ki se nahajajo zdaj v zdravniških knjigah in tudi v slovniku Cigaletovem. — Gosp. A. N. v Kokr: Kar pišete v dopisu svojem o zajcih, je tako, da ni mogoče drugač, dokler se lovska postava ne predrugači.

Denarni zapisnik Matice slovenske.

Pri XXI. odborovi skupščini so bili v Matico sprejeti naslednji udje.

Z doneskom za 1870. in 1871. leto:

Gospodičina Toman Helena iz Kamnegorice . . .	4	gold.
Gospá Avsenik Neža, roj. Tomanova v Lescah .	4	„
„ Avsenik Marija, roj. Tomanova v Ljubljani .	4	„
„ Mali Marijana, roj. Tomanova v Ljubljani .	4	„
Gospod Sušnik Janez v Škofji Loki	4	„
„ Dekleva France, trgovski opravnik v Trstu	4	„
„ Pirec Ivan, uradnik pri južni železnici v Ljubljani	4	„
„ Zupan Janez, gimn. profesor v Reki . .	4	„
„ Perklet Franjo, lekarnik v Črnomlji . .	4	„

Kursi na Dunaji 1. avgusta.

5% metaliki 59 fl. 40 kr.	Ažijo srebra 121 fl. — kr.
Narodno posojilo 69 fl. 10 kr.	Napoleondori 9 fl. 76 kr.

Odgovorni vrednik: Jožef Golé. — Natiskar in založnik: Jožef Blaznik v Ljubljani.